

Sygn. akt III KK 229/14

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 25 września 2014 r.,

sprawy A. M.

skazanego z art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego

w L.

z dnia 28 marca 2014 r.,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego

w L.

z dnia 30 października 2013 r.

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w L. wyrokiem z dnia 30 października 2013 r., uznał A. M. za winnego tego, że:

1. w okresie od 28 grudnia 2005 r. do 25 stycznia 2007 r. w L., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu tego samego zamiaru, uchylał się od opodatkowania podatkiem od towarów i usług, przez nieujawnienie podstawy opodatkowania z tytułu sprzedaży pojazdów za okres od listopada 2005 r. do grudnia 2006 r., przez co naraził podatek na uszczuplenie na kwotę 66.169 zł, stanowiącą małą wartość, tj. dokonania przestępstwa z art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 54 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i za to na podstawie art. 54 § 2 k.k.s. wymierzył karę 50 stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 60 zł,

2. w okresie od 2 maja 2006 r. do 30 kwietnia 2007 r. w L., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu tego samego zamiaru, uchylał się od opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, przez nieujawnienie dochodu z tytułu sprzedaży pojazdów za okres od listopada 2005 r. do grudnia 2006 r., przez co naraził podatek na uszczuplenie na kwotę 51.911 zł, stanowiącą małą wartość, tj. dokonania przestępstwa z art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z art. 54 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i za to na podstawie art. 54 § 2 k.k.s. wymierzył karę 50 stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 60 zł.

Jako karę łączną Sąd I instancji orzekł grzywnę w wysokości 80 stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 60 zł.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone przez obrońcę oskarżonego. Po rozpoznaniu wniesionej apelacji Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 28 marca 2014 r., utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Obecnie, kasację od powyższego wyroku na korzyść skazanego A. M. wniósł jego obrońca, zarzucając rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., art. 6 k.p.k., art. 202 § 1 k.p.k. polegające na nieusunięciu istniejących wątpliwości co do poczytalności oskarżonego i oparcie się w tym zakresie na niewystarczającej opinii jednego psychiatry w sytuacji, gdy przepis art. 202 § 1 k.p.k. wskazuje, iż niezbędne jest wywołanie w tym przedmiocie opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, co doprowadziło do utrzymania w mocy wyroku Sądu I instancji pomimo istnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, gdyż w postępowaniu pierwszoinstancyjnym skazany nie miał obrońcy, mimo istniejących wątpliwości co do jego poczytalności.

Na podstawie tak sformułowanego zarzutu autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, jak również wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona na korzyść skazanego A. M. okazała się bezzasadna w stopniu o jakim mowa w przepisie art. 535 § 3 k.p.k., co przemawiało za oddaleniem jej na posiedzeniu przewidzianym w tym przepisie. Wbrew twierdzeniom autora kasacji, w toku przedmiotowego postępowania nie doszło do wystąpienia okoliczności o jakiej mowa w przepisie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Oczywiście chybiona jest bowiem w tej sprawie podstawowa teza skarżącego o istnieniu w toku postępowania pierwszoinstancyjnego uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności ówczesnie oskarżonego A. M., obligujących do zapewnienia mu obrońcy. Powołany w zarzucie kasacji przepis art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. rzeczywiście przewiduje konieczność posiadania obrońcy przez oskarżonego, wobec którego zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności. Z kolei przepis art. 79 § 3 k.p.k. nakłada obowiązek uczestniczenia przez takiego obrońcę w rozprawie. Nie budzi też wątpliwości, że brak realizacji tego obowiązku powoduje konsekwencje w postaci zaistnienia bezwzględnej przyczyny uchylenia wyroku, co wynika z treści przepisu art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie prezentowane jest także stanowisko, że zarzut wystąpienia uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., można skutecznie podnosić nie tylko wtedy, gdy sąd powziął uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego i nie zapewnił mu obrony obligatoryjnej, ale także wtedy, gdy powinien takie wątpliwości powziąć w świetle okoliczności zdarzenia lub okoliczności ujawnionych w toku postępowania (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 2006 r. V KK 123/06, z dnia 28 lutego 2008 r. V KK 335/07).

Brak jest jednak podstaw do wyrażania poglądu, że taka właśnie sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie. Obrona obowiązkowa, związana z sytuacją przewidzianą w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., nabiera takiego charakteru dopiero z chwilą

ujawnienia się przesłanki o jakiej mowa w tym przepisie, tj. powzięcia przez organ procesowy uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności oskarżonego lub pojawienia się okoliczności, które powinny taką uzasadnioną wątpliwość wzbudzić. Zatem, zasadnicze znaczenie uzyskują materiały zgromadzone w toku postępowania, które mają być podstawą do dokonania z jednej strony oceny przez organ prowadzący postępowanie, czy są przesłankami do powstania wątpliwości o jakich mowa w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., a z drugiej – na dalszych etapach postępowania, są podstawą do przeprowadzenia kontroli, czy ta ocena była prawidłowa. Podkreślić przy tym trzeba, że nie każda wątpliwość dotycząca stanu psychicznego oskarżonego skutkuje uruchomieniem instytucji obrony obligatoryjnej ze wszystkimi jej konsekwencjami. Ustawa wymaga, aby ta wątpliwość była uzasadniona, a więc poparta takimi okolicznościami natury faktycznej, które w odbiorze zewnętrznym przemawiają za realną możliwością wystąpienia u oskarżonego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w toku procesu karnego.

W tej sprawie, na etapie postępowania sądowego, zgromadzone materiały nie uzasadniały wątpliwości ani co do poczytalności ówczesnie osk. A. M., ani co do możliwości uczestniczenia przez niego w czynnościach procesowych. Sąd I instancji w toku całego postępowania nie powziął wątpliwości o jakich mowa w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., ani nie miał podstaw do nabrania wątpliwości w tym względzie. Zarazem, z pola widzenia sądu *meriti* nie umknęły okoliczności podnoszone obecnie przez skarżącego, a dotyczące urazu głowy przebytego w młodości i przyjmowania leków antydepresyjnych. Jednak ani bezpośredni kontakt z oskarżonym na rozprawie ani treść jego wypowiedzi, ani wreszcie informacje uzyskane od niego oraz pochodzące z dokumentów medycznych – nie prowadziły do pojawienia się uzasadnionych wątpliwości dotyczących stanu jego zdrowia psychicznego. Wynikał z nich jedynie fakt oddalonej w czasie wizyty w gabinecie psychiatrycznym i przyjmowanie jednego leku o działaniu uspokajającym i nasennym. Nie było więc podstaw do przyjmowania istnienia ustawowych przesłanek obrony obligatoryjnej, co trafnie skonkludował sąd odwoławczy orzekający w wyniku rozpoznania apelacji podnoszącej podobny zarzut. To stanowisko nie zostało skutecznie zakwestionowane również obecnie. Odnotować

też trzeba, że informacji mogących prowadzić do powstania takich wątpliwości o jakich mowa w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k., nie zawiera również wypowiedź biegłego lekarza psychiatry uzyskana w formie opinii przez oskarżyciela publicznego na etapie postępowania przygotowawczego. W oparciu o dokumentację medyczną oraz analizę procesowych wypowiedzi ówczesnie podejrzanego, biegły nie stwierdził istnienia podstaw do powzięcia wątpliwości uzasadniających powołanie biegłych w trybie przewidzianym w art. 202 § 1 k.p.k., nie doszło bowiem do ujawnienia jakichkolwiek objawów psychotycznych, organicznego uszkodzenia CUN ani okoliczności świadczących o upośledzeniu umysłowym. Natomiast przedłożona następnie opinia (k. – 1082-1083), niewątpliwie nie pełni roli o jakiej mowa w przepisie art. 202 § 1 k.p.k., wobec czego nie musi odpowiadać przewidzianym tam warunkom, choć rzeczywiście końcowa treść wypowiedzi biegłego wykracza poza zakres wyznaczonego mu zadania. Ten fakt, w żaden sposób nie przekłada się jednak na zakres ocen i obowiązków sądu procedującego na dalszym etapie postępowania. Skoro bowiem w kwestii oceny stanu zdrowia psychicznego oskarżonego w ogóle nie pojawiła się uzasadniona wątpliwość, to tym samym nie wchodził w grę obligatoryjny udział obrońcy w postępowaniu (podobnie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2012 r. III KK 176/11 – Lex nr 1119508).

W tych warunkach nie znaleziono podstaw do uwzględnienia zarzutu i wniosków zaprezentowanych w kasacji wniesionej na korzyść skazanego A. M.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.